HOÀI KHAO
Nơi giữ hồn văn hóa DAO TIỀN



Hoài Khao - Nét riêng trong không gian cư trú người Dao Tiền

Những nếp nhà gỗ cổ kính lợp mái ngói âm dương tạo nên nét riêng của Hoài Khao, nơi sinh sống của đồng bào Dao Tiền ở xã Thành Công, tỉnh Cao Bằng. Trong không gian ấy, kiến trúc truyền thống, phong tục và nếp sống của người dân vẫn hiện diện trong đời sống thường ngày. Sức hấp dẫn của Hoài Khao không chỉ đến từ cảnh quan hay những ngôi nhà mang dáng vẻ xưa cũ, mà còn từ những giá trị văn hóa được gìn giữ qua nhiều thế hệ.

Một trong những nét văn hóa đặc sắc của người Dao Tiền nơi đây là nghề in hoa văn bằng sáp ong, tạo nên những họa tiết trên trang phục truyền thống. Đằng sau những nét văn hóa ấy là tri thức về nguyên liệu, kỹ thuật thủ công và những tập quán tín ngưỡng gắn bó mật thiết với tự nhiên.

Người giữ nghề in hoa văn sáp ong

Hoa văn in sáp ong trên váy người Dao Tiền phản ánh thế giới quan và bản sắc văn hóa cộng đồng. Những vòng tròn đồng tâm gợi sự sung túc và tuần hoàn vũ trụ; đường lượn sóng gợi nhớ hành trình thiên di của tổ tiên; dải tam giác tượng trưng cho những ngọn núi; đường thẳng và nét gãy khúc gợi nhịp lao động nương rẫy. Mỗi mô-típ không chỉ tạo giá trị thẩm mỹ mà còn hàm chứa ký ức lịch sử và tri thức văn hóa được lưu truyền qua nhiều thế hệ.


Ảnh: Hoài Nam

Ở Hoài Khao, chị Bàn Thị Liên vừa là Trưởng ban Công tác Mặt trận xóm, vừa là nghệ nhân và tổ trưởng tổ in hoa văn sáp ong. Chị là một trong những người tiên phong gìn giữ, truyền dạy kỹ thuật in hoa văn độc đáo trên trang phục truyền thống của người Dao Tiền. Bên cạnh đó, chị còn tích cực tham gia các hoạt động quảng bá văn hóa, đón tiếp du khách và đại diện cho người dân Hoài Khao tại nhiều sự kiện văn hóa, du lịch.

Nghề in hoa văn sáp ong bắt đầu từ một nguyên liệu được lấy từ núi rừng. Vào mùa ong khoái, người dân Hoài Khao đi tìm và khai thác những tổ ong để đem về chế biến sáp. Việc lấy sáp không đơn thuần là tìm được tổ ong rồi mang nguyên liệu về. Theo tập quán của người Dao Tiền ở Hoài Khao, trước khi khai thác, thầy cúng phải làm lễ xin thần linh phù hộ để công việc được an toàn, thuận lợi. Sau khi thu hoạch, người dân tiếp tục làm lễ tạ ơn thần rừng, thần đất, thần núi đã ban cho dân làng mùa sáp ong dồi dào, đồng thời cầu mong năm sau ong tiếp tục về làm tổ nhiều hơn.

> *Những nghi lễ ấy thể hiện niềm tin của người dân vào sự che chở của thần linh và mối quan hệ gắn bó với núi rừng. Sau khi được mang về, những tổ ong được nấu thành sáp. Hình ảnh những bánh sáp lớn, màu vàng óng như những chiếc bánh mật ong được tạo thành sau khi chế biến tổ ong là một dấu ấn đặc biệt trong câu chuyện về nghề thủ công truyền thống này.*

Từ nguồn nguyên liệu ấy, sáp ong được dùng để in hoa văn lên vải. Những họa tiết làm nên nét riêng của trang phục Dao Tiền, đồng thời thể hiện sự khéo léo và kinh nghiệm được tích lũy qua nhiều thế hệ. Với chị Bàn Thị Liên, gìn giữ và truyền dạy kỹ thuật in sáp ong cũng là cách để những tri thức văn hóa của dân tộc mình tiếp tục được trao truyền.

HOÀI KHAO
trong nhịp sống hôm nay

Hoài Khao đã có một số homestay phục vụ khách lưu trú và trải nghiệm văn hóa địa phương. Du khách đến đây có dịp tìm hiểu những nếp nhà truyền thống, phong tục và nghề thủ công của người Dao Tiền. Hoài Khao là một trong những điểm du lịch cộng đồng đi tiên phong trong việc thay đổi tập quán sinh hoạt để phù hợp với hoạt động du lịch. Cách làm này góp phần giữ gìn cảnh quan, vệ sinh môi trường, đồng thời tạo không gian đón khách xanh, sạch, đẹp.

Hiện nay, Hoài Khao đang được định hướng xây dựng thành một "bảo tàng sống" về văn hóa Dao Tiền. Định hướng dựa trên những giá trị hiện có của Hoài Khao: đó là những nếp nhà gỗ cổ kính lợp ngói âm dương, trang phục truyền thống với hoa văn in bằng sáp ong, những phong tục được gìn giữ trong đời sống cộng đồng.

Khi người dân vẫn tiếp tục thực hành nghề truyền thống, duy trì nếp sống và trao truyền văn hóa cho thế hệ sau, những giá trị ấy sẽ không chỉ thuộc về ký ức mà vẫn hiện diện trong cuộc sống hôm nay.



Ảnh: Phương Anh



Từ những tổ ong được lấy về giữa núi rừng, những bánh sáp vàng óng đến từng hoa văn trên trang phục, nghề in sáp ong lưu giữ tri thức và kinh nghiệm được người Dao Tiền trao truyền qua nhiều thế hệ. Cùng với những nếp nhà gỗ lợp ngói âm dương, phong tục và sinh hoạt thường ngày, nghề truyền thống ấy góp phần làm nên bản sắc riêng của Hoài Khao. Trong quá trình đón khách và phát triển du lịch cộng đồng, những giá trị văn hóa ấy vẫn được gìn giữ ngay trong không gian sống của cộng đồng Dao Tiền ở Hoài Khao. Tất cả những điều đó tạo nên một Hoài Khao mang đậm bản sắc văn hóa bản địa, hấp dẫn và thu hút các du khách tìm đến tham quan và trải nghiệm.


Ảnh: Sơn Tùng

HOAI KHAO

KEEPING THE CULTURAL HERITAGE OF THE DAO TIEN PEOPLE ALIVE

Hoai Khao – A Distinctive Dao Tien Community

Traditional wooden houses with yin-yang tiled roofs give Hoai Khao its distinctive charm. Located in Thanh Cong Commune, Cao Bang Province, the village is home to the Dao Tien people, whose traditional architecture, customs and way of life remain an integral part of everyday life. Hoai Khao's appeal lies not only in its scenic surroundings and old-fashioned houses, but also in the cultural values that have been preserved and passed down through generations.

One of the most distinctive traditions of the local Dao Tien people is beeswax batik, a craft used to create intricate patterns on traditional clothing. Behind this art are generations of knowledge about natural materials, traditional techniques and spiritual beliefs closely connected to the natural world.


Photo: Son Tung

The Artisans Keeping Beeswax Pattern Printing Alive

The beeswax patterns on Dao Tien women's skirts reflect the community's worldview and cultural identity. Concentric circles evoke prosperity and the cycles of the universe; wavy lines recall the ancestral journey of migration; triangular patterns represent mountains, while straight and angular lines reflect the rhythms of farming life. Each motif is more than a decorative element – it carries memories of the past and cultural knowledge passed down through generations.

In Hoai Khao, Ms. Ban Thi Lien serves as the head of the village's Front Work Committee while also working as an artisan and leading the local beeswax batik group. She is one of the pioneers in preserving and passing on this distinctive technique for decorating traditional Dao Tien clothing. She also plays an active role in promoting local culture, welcoming visitors and representing the Hoai Khao community at cultural and tourism events.

The craft begins with a natural material gathered from the surrounding forests. During the season when giant honey bees build their nests, local people venture into the mountains to collect them and extract the beeswax. This process involves more than simply finding and gathering a nest. According to the traditions of the Dao Tien people in Hoai Khao, a ritual led by a spiritual practitioner is performed before collection to ask for the protection of the deities and a safe, successful harvest.

After the harvest, another ceremony is held to express gratitude to the spirits of the forest, earth and mountains for providing an abundant supply of beeswax. The community also prays for the bees to return and build more nests in the following year.

These rituals reflect the community's spiritual beliefs and its deep connection with the surrounding mountains and forests. Once collected, the honeycombs are processed to extract the wax. The resulting large blocks of golden beeswax, resembling rich honey cakes, are a memorable part of the story behind this traditional craft.



Photo: Pham Huu Tuyen



Photo: Son Tung



Photo: Phuong Anh

The beeswax is then used to draw patterns onto fabric, creating the distinctive designs found on Dao Tien clothing. This intricate process showcases the artisans' skill and the knowledge built up over generations. For Ms. Lien, preserving and teaching this technique is also a way to ensure that her people's cultural knowledge continues to be passed on to future generations.

HOAI KHAO
Tradition in Everyday Life

Hoai Khao now has several homestays where visitors can stay overnight and experience local culture. Here, travellers can explore traditional houses, learn about local customs and discover the traditional crafts of the Dao Tien people.

Hoai Khao is also among the pioneering community-based tourism destinations in adapting certain daily practices to meet the needs of tourism. These changes help maintain the village's landscape and improve environmental hygiene, creating a welcoming, clean and green setting for visitors.

Today, Hoai Khao is envisioned as a “living museum” of Dao Tien culture. This vision builds on the village’s existing heritage: its old wooden houses with yin-yang tiled roofs, traditional clothing decorated with beeswax patterns, and customs that continue to be practised within the community. As local people continue their traditional crafts, maintain their way of life and pass on their heritage to younger generations, these cultural values remain part of everyday life rather than fading into memory.

From honeycombs gathered in the mountains to golden blocks of beeswax and the intricate patterns on traditional clothing, beeswax batik embodies the knowledge and skills passed down through generations of the Dao Tien people. Together with the traditional wooden houses, local customs and everyday practices, this craft gives Hoai Khao its distinctive cultural identity.



Photo: Hoai Nam

> As community-based tourism develops, these traditions continue to thrive within the community’s own living environment. It is this close connection between cultural heritage, everyday life and the natural surroundings that makes Hoai Khao such a special destination for visitors seeking to discover and experience the living culture of the Dao Tien people.



Hoai Khao is also among the pioneering